

Research on Educational Sport

Journal homepage: <https://res.ssric.ac.ir>

Research Article

The Effectiveness of Teaching Indigenous and Local Games on The Development of Cultural and Sports Dimensions in Secondary Schools

Hamed Kheirollahi Meidani¹, Aylar Sefidgar², Shirin Aali*³, Fariborz Imani⁴, Negar Ashrafi⁵

1. PhD Student, Department of Sports Management, Faculty of Educational Sciences and Psychology, University of Mohaghegh Ardabili, Ardabil, Iran
2. PhD Student, Department of Sport Management, Faculty of Physical Education and Sport Sciences, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran
3. Assistant Professor, Department of Physical Education and Sport Sciences, Farhangian University, Tehran, Iran.
4. PhD Student, Department of Sports Biomechanics, Faculty of Educational Sciences and Psychology, University of Mohaghegh Ardabili, Ardabil, Iran
5. PhD, Department of Educational Sciences, Faculty of Educational, University of Farhangian, Ardabil, Iran

Received: 28/01/2025, **Accepted:** 22/08/2025, **Online Published:** 22/12/2025

* Corresponding Author: Shirin Aali, E-mail: sh.aali@cfu.ac.ir

How to Cite: Kheirollahi Meidani, H; Sefidgar, A; Aali, Sh; Imani, F; Ashrafi, N. (2026). The Effectiveness of Teaching Indigenous and Local Games on The Development of Cultural and Sports Dimensions in Secondary Schools. *Research on Educational Sport*, 13(41), 67-84. In Persian. Doi: 10.22089/res.2025.17701.2612

Extended Abstract

Background and Purpose

Traditional and local games embedded within communities' cultural and social heritage represent more than recreational pastimes. They function as sociocultural instruments that transmit values, cultivate cultural identity, strengthen social cohesion, and advance individual development through cognitive, social, and physical skills. At the same time, broader trends in industrialization, technological advancement, and the spread of sedentary lifestyles have diminished adolescents' physical activity and contributed to rising risks of metabolic and cardiovascular conditions and psychological difficulties. These shifts, coupled with the dominance of mass media and digital entertainment and the contraction of public play spaces, have marginalized indigenous games, particularly in urban settings.

Against this backdrop, schools are uniquely positioned to reconnect formal education with the informal transmission of cultural and sporting values. Purposeful integration of indigenous games into school programs can bolster motivation for movement, enhance physical literacy, and deepen

Copyright: © 2025 by the authors. Submitted for possible open access publication under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

students' sense of belonging and peer cohesion, while simultaneously reinforcing respect, responsibility, and cooperation. Successful revitalization, however, requires enabling conditions appropriate infrastructure, organizational support, trained human resources, and active social participation to ensure safe, meaningful, and contextually relevant implementation. Ardabil province, with its rich cultural heritage and diverse repertoire of local games, presents a compelling context for such an educational initiative. This study examines the effectiveness of teaching indigenous games on the development of cultural and sport-related dimensions among secondary students in Ardabil County schools. By evaluating changes in cultural identity, cultural participation, social cohesion, and indicators of physical literacy and engagement, the research seeks to generate empirically grounded guidance for curriculum design and extracurricular programming. The anticipated findings aim to contribute to the preservation of cultural heritage and the strengthening of students' social and cultural identity, while offering practical strategies for educational and cultural development.

Methods

This quasi-experimental study employed a pre-test and post-test design. The statistical population included 30 students aged 12 to 18 years in good health from schools in District 1 of Ardabil. Participants were randomly assigned to two groups: experimental (15 students) and control (15 students). A researcher-designed questionnaire was used to collect data, assessing the cultural and sports dimensions. The questionnaire's content validity was confirmed by five sports management professors, and its reliability was established with a Cronbach's alpha coefficient of 0.84. The experimental group participated in an eight-week intervention consisting of two 60-minute sessions per week, during which a selection of indigenous and local games such as Chiling Aghaj, Dastmal Ghapidi, and Besh Dash were conducted. These games were purposefully selected based on their age appropriateness, seasonal relevance, physical activity demands, and their capacity to enhance teamwork and collaborative skills. Prior to the intervention, participants were fully briefed on the study's aims and procedures, and written informed consent was obtained. Data were analyzed using SPSS version 26, with descriptive statistics and inferential tests, including independent t-tests, ANCOVA, and the Shapiro-Wilk test, performed at a significance level of 0.05. Pre-test data were collected from both groups, followed by the intervention in the experimental group. Post-test data were then gathered to assess the intervention's impact on cultural and sports development dimensions.

Results

The demographic analysis showed that participants were evenly distributed between the experimental and control groups, with the majority falling within the 14–18 age range. Regarding familiarity with indigenous games, the majority of participants rated their knowledge as "very low" (23.4%), while only a small percentage rated it as "very high" (3.3%).

Statistical analysis revealed a significant time effect ($p=0.018$) in the cultural and sports development dimensions, indicating that the intervention positively impacted the participants. However, no significant group effect or interaction between time and group was observed. This finding suggests that the implementation of indigenous games as a short-term intervention effectively enhanced cultural development.

The comparison between pre-test and post-test scores in the experimental group demonstrated significant improvements in areas such as cultural identity, teamwork, and social participation. Students in the experimental group reported higher levels of engagement with cultural activities and better social interactions than those in the control group.

Overall, the data indicate that indigenous games not only foster a sense of belonging and identity but also provide a platform for improving interpersonal skills and enhancing students' appreciation for their cultural heritage. The observed improvements highlight the importance of integrating traditional games into educational programs to promote holistic development among students.

Components	Control Group		Training Group		Time factor effect (effect size)	Group factor effect (effect size)	Time*Group interaction effect (effect size)
	Pre-test	Post-test	Pre-test	Post-test			
Sports cultural development	2.80 ± 0.40	2.82 ± 0.38	2.89 ± 0.29	3.20 ± 0.41	0.018* (0.183)	0.107 (0.090)	0.049 (0.177)

Conclusion

The findings demonstrate that traditional and local games are effective, low-cost levers for strengthening cultural identity, teamwork, and social participation among students. Viewed through a functionalist lens, these activities cultivate responsibility, ethical conduct, communication skills, and human and cultural capital while improving physical health and mental well-being. By acting as an intergenerational bridge, they preserve and transmit local traditions to younger cohorts, thereby reinforcing social cohesion and a shared sense of belonging.

These benefits justify the institutionalization of indigenous games within schooling. We recommend embedding them across physical education and cross-curricular modules; providing targeted teacher training on their cultural and pedagogical value; and co-designing activities with families, community elders, and local cultural organizations. Complementary measures include creating safe and accessible play spaces, documenting and standardizing game rules, organizing interschool cultural festivals and tournaments, and using school-based media to normalize participation. A simple monitoring framework tracking cultural identity, peer cohesion, and physical-literacy indicators should accompany implementation to ensure fidelity and continuous improvement. For Ardabil County, with its rich repertoire of local games, this agenda offers a pragmatic pathway to preserve intangible heritage while deepening student engagement and well-being. More broadly, scaling such initiatives in culturally diverse regions can contribute to sustainable cultural development, healthier and more active lifestyles, and stronger school–community ties.

Keywords: Education, Indigenous and Local Games, Development, Culture and Sports, Schools.

Article Message

The findings underscore the value of integrating local games into school curricula to preserve cultural heritage, strengthen social cohesion, and promote holistic student development. Educational policymakers should prioritize revitalizing traditional games as tools for cultural sustainability and youth engagement.

Authors' Contributions

Conceptualization: Kheirollahi Meidani, Aali, Imani

Data Collection: Kheirollahi Meidani, Sefidgar

Data Analysis: Kheirollahi Meidani, Imani

Manuscript Writing: Sefidgar, Aali, Ashrafi

Review and Editing: All authors

Responsible for funding: General Directorate of Sports and Youth of Ardabil Province and

University of Mohaghegh Ardabili

Literature Review: Aali

Project Manager: Kheirollahi Meidani, Aali

Any other Contributions: Imani (Statistical validation), Ashrafi (Intervention design)

Conflict of Interest

The authors declare no competing interests.

Acknowledgments

The authors of the article express their gratitude and appreciation to the General Directorate of Sports and Youth of Ardabil Province, the General Directorate of Education of Ardabil Province, and the University of Mohaghegh Ardabili for their support. They also express their gratitude to all the participants who played a role in the success of this research.

اثربخشی آموزش بازی‌های بومی و محلی بر توسعه ابعاد فرهنگی ورزشی مدارس متوسطه دوم

حامد خیرالهی میدانی^۱، آیلار سفیدگر^۲، شیرین عالی^{۳*}، فریبرز ایمانی^۴، نگار اشرفی^۵

۱. دانشجوی دکتری گروه مدیریت ورزشی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران
۲. دانشجوی دکتری، گروه مدیریت ورزشی، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران
۳. استادیار، گروه تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران
۴. دانشجوی دکتری گروه بیومکانیک ورزشی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران
۵. دکتری، گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم تربیتی، دانشگاه فرهنگیان، اردبیل، ایران

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۱۱/۰۹، تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۵/۳۱، تاریخ انتشار آنلاین: ۱۴۰۴/۱۰/۰۱

*نویسنده مسئول: شیرین عالی، sh.aali@cfu.ac.ir

How to Cite: Kheirollahi Meidani, H; Sefidgar, A; Aali, Sh; Imani, F; Ashrafi, N. (2026). The Effectiveness of Teaching Indigenous and Local Games on The Development of Cultural and Sports Dimensions in Secondary Schools. *Research on Educational Sport*, 13(41), 67-84. In Persian. Doi: 10.22089/res.2025.17701.2612

چکیده

بازی‌های بومی و سنتی به‌عنوان میراث فرهنگی و اجتماعی، نقش مهمی در تقویت هویت فرهنگی، همبستگی اجتماعی و ارتقای مهارت‌های فردی دارند. این پژوهش با هدف بررسی اثربخشی آموزش بازی‌های بومی بر توسعه ابعاد فرهنگی و ورزشی مدارس متوسطه دوم شهرستان اردبیل انجام شد. مطالعه به‌صورت نیمه‌تجربی با طرح پیش‌آزمون و پس‌آزمون انجام شد. تعداد ۳۰ دانش‌آموز سالم ۱۲ تا ۱۸ ساله به صورت تصادفی به دو گروه آزمایشی و کنترل (هرکدام ۱۵ نفر) تقسیم شدند. ابزار گردآوری اطلاعات، پرسشنامه‌ای برای ارزیابی توسعه فرهنگی بود که میزان پایایی آن با آلفای کرونباخ ۰/۸۴ تأیید شد. گروه آزمایشی طی هشت هفته، هر هفته دو جلسه ۶۰ دقیقه‌ای از بازی‌های سنتی منتخب را تجربه کردند. تحلیل‌های آماری شامل آزمون تی مستقل، کوواریانس و آزمون شاپیرو-ویلک با استفاده از نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۶ انجام شد. نتایج نشان داد که تأثیر عامل زمان بر توسعه فرهنگی ورزشی معنادار بود، اما اثر گروه و تعامل زمان×گروه معنادار نبود. یافته‌ها نشان داد که بازی‌های بومی، به‌ویژه در ایجاد حس هویت و همکاری در میان دانش‌آموزان می‌توانند توسعه فرهنگی را تقویت کنند؛ در نتیجه بازی‌های سنتی به‌عنوان ابزاری مؤثر برای انتقال ارزش‌ها، حفظ میراث فرهنگی و ارتقای هویت اجتماعی شناخته شدند. پیشنهاد می‌شود، این بازی‌ها در برنامه‌های درسی مدارس ادغام شوند و با آموزش معلمان و برگزاری جشنواره‌های محلی، زمینه اجرای مؤثر آن‌ها فراهم شود.

واژگان کلیدی: آموزش، بازی‌های بومی و محلی، توسعه، فرهنگی ورزشی، مدارس.

مقدمه

در دنیای امروز، ورزش تنها فعالیت بدنی تلقی نمی‌شود، بلکه جایگاهی چندبعدی در توسعه فردی و اجتماعی نیز یافته است (هدایت‌نیا و همکاران، ۲۰۲۴). امروزه ورزش پدیده اجتماعی فرهنگی شناخته می‌شود که علاوه بر ارتقای سلامت جسمی و روانی، در شکل‌گیری هویت ملی، همبستگی اجتماعی و انتقال ارزش‌های فرهنگی نقشی کلیدی ایفا می‌کند (خیرالهی میدانی و همکاران، ۲۰۲۴). در سطح جهانی، ورزش ابزاری برای گسترش دیپلماسی فرهنگی، توسعه پایدار و مشارکت مدنی در نظر گرفته می‌شود؛ در حالی که در سطح ملی، ارتباط تنگاتنگی با کیفیت زندگی، عدالت اجتماعی و انسجام فرهنگی دارد؛ با این حال، صنعتی‌شدن جوامع، توسعه فناوری و گسترش سبک زندگی کم‌تحرک، منجر به کاهش چشمگیر فعالیت‌های بدنی، به‌ویژه در نسل نوجوان و جوان شده است. این پدیده، پیامدهایی چون چاقی، دیابت، بیماری‌های قلبی-عروقی و افزایش اختلالات روان‌شناختی در پی داشته است (قنبری، ۲۰۱۴؛ محرم‌زاده و همکاران، ۲۰۲۳).

در چنین شرایطی، بازی‌های بومی و محلی به‌عنوان بخشی ارزشمند از میراث فرهنگی، می‌توانند به‌عنوان ابزاری مؤثر در مقابله با کم‌تحرکی و نیز حفظ هویت فرهنگی نقش ایفا کنند. این بازی‌ها که از دل نیازهای اجتماعی و فرهنگی جوامع پدید آمده‌اند، علاوه بر افزایش سطح تحرک جسمانی، بستر مناسبی برای تقویت تعاملات اجتماعی، ارتقای مهارت‌های شناختی، انتقال غیررسمی ارزش‌های تربیتی و ارتقای سلامت روانی فراهم می‌آورند (کاکاویسی و همکاران، ۲۰۲۴؛ شجاعی مولان، ۲۰۲۰). از سوی دیگر، این بازی‌ها به‌واسطه ریشه داشتن در تاریخ، آداب، رسوم و باورهای جوامع محلی، نقش بازتاب‌دهنده‌ای از هویت قومی و فرهنگی ایفا کرده و می‌توانند پیوندی عمیق میان نسل‌ها ایجاد کنند (پویافر و همکاران، ۲۰۱۵)؛ با وجود این، چالش‌هایی همچون مدرن شدن، نفوذ رسانه‌ها، گسترش بازی‌های دیجیتال و کاهش فضاهای عمومی بازی، به تضعیف جایگاه بازی‌های بومی انجامیده است (راجی و زندی، ۲۰۲۵؛ سفیدگر و همکاران، ۲۰۲۴). در این میان، لزوم بازاندیشی در سیاست‌گذاری‌های آموزشی، فرهنگی و شهری برای احیای این میراث فرهنگی، بیش از پیش احساس می‌شود؛ چراکه همان‌گونه که موسوی و همکاران (۲۰۲۱) و اندام و همکاران (۲۰۱۵) بیان می‌کنند، احیای بازی‌های بومی نه تنها به حفظ سرمایه‌های فرهنگی منجر می‌شود، بلکه می‌تواند نقش پیشگیرانه و توانمندساز نیز در حوزه سلامت عمومی ایفا کند.

مطالعات انجام‌شده در ایران و سایر کشورها بر اهمیت بازی‌های بومی در توسعه مهارت‌های اجتماعی، ارتقای سلامت روانی و بهبود سازگاری اجتماعی تأکید دارند؛ به عنوان مثال، نتایج پژوهش نقی‌زاده باقی و همکاران (۲۰۲۳) در استان اصفهان نشان داد که توسعه بازی‌های بومی نیازمند در نظر گرفتن مؤلفه‌های مختلفی چون زیرساخت، حمایت سازمانی، منابع انسانی و مشارکت اجتماعی است. در مطالعه کاکاویسی و همکاران (۲۰۲۱)، مدل ساختاری تفسیری توسعه بازی‌های بومی در هشت مؤلفه اصلی تحلیل شد که از جمله می‌توان به سرمایه فرهنگی، منابع مالی و سیاست‌های حمایتی اشاره کرد. در کنار این موارد، مطالعه خالقی (۲۰۲۳) نیز با تمرکز بر نقش بازی‌های بومی در پرورش جسم و روان کودکان، اهمیت گنجاندن آن‌ها در برنامه‌های رسمی آموزشی را برجسته کرد.

با توجه به اهمیت فزاینده بازی‌های بومی و محلی در تقویت مهارت‌های فردی و اجتماعی، نقش نظام آموزش و پرورش در احیای آن‌ها حیاتی است. مدارس نه تنها فضای اصلی برای آموزش مهارت‌های علمی و رفتاری هستند، بلکه می‌توانند بستر انتقال ارزش‌های فرهنگی، اجتماعی و ورزشی نیز باشند. توسعه فرهنگی ورزشی مدارس مفهومی چندوجهی است که به ارتقای سطح آگاهی فرهنگی دانش‌آموزان، تقویت هویت جمعی، افزایش مشارکت فرهنگی و ایجاد نگرش مثبت به فعالیت‌های بدنی و سنتی اشاره دارد (محمدی و همکاران، ۲۰۲۳). در این چارچوب، بازی‌های بومی و محلی نه تنها ابزارهایی برای

سرگرمی، بلکه رسانه‌ای فرهنگی برای آموزش غیررسمی مفاهیم مهمی چون احترام به دیگران، رقابت سالم، مسئولیت‌پذیری و همکاری گروهی نیز به شمار می‌روند.

مطالعه محمدی و همکاران (۲۰۲۳) تأکید می‌کند که محیط‌های فرهنگی مناسب در مدارس می‌توانند نقشی مهم در رشد سواد جسمانی و عادت به فعالیت بدنی ایفا کنند. آن‌ها نشان دادند که ترکیب بازی‌های فرهنگی با نظام آموزشی می‌تواند انگیزه حرکتی و احساس تعلق را در دانش‌آموزان تقویت کند. پژوهش فلوری و همکاران (۲۰۱۱) تأکید می‌کند که طراحی فعالیت‌های ورزشی با در نظر گرفتن زمینه‌های فرهنگی دانش‌آموزان، باعث درونی‌سازی بیشتر ارزش‌ها و افزایش مشارکت آن‌ها در فرایند یادگیری می‌شود. در سطح داخلی نیز خدابخشی و همکاران (۲۰۲۲) با بررسی سبک‌های مدیریت فرهنگی ورزشی در مدارس ابتدایی نشان دادند که استفاده هدفمند از الگوهای فرهنگی و بومی در برنامه‌های تربیت‌بدنی، موجب تقویت انگیزش درونی و بهبود ارتباطات بین دانش‌آموزان و معلمان شده و همچنین سطح احساس هویت ملی را افزایش داده است. همچنین جباری و قربانی (۲۰۱۶) معتقدند که گنجاندن بازی‌های بومی در برنامه درسی مدارس می‌تواند به شکل‌گیری نگرش مثبت به فرهنگ بومی و افزایش مشارکت دانش‌آموزان در فعالیت‌های فوق‌برنامه منجر شود. آن‌ها بیان می‌کنند که آموزش فرهنگی ورزشی به مثابه یکی از ابزارهای تربیتی در دوران مدرسه، می‌تواند زمینه‌ساز توسعه پایدار فرهنگی و تقویت انسجام اجتماعی باشد. یافته‌های پژوهش عبدوی و همکاران (۲۰۱۸) نیز نشان می‌دهد که رسانه‌ها می‌توانند با ارائه محتوای مناسب درباره بازی‌های بومی، نگرش دانش‌آموزان را تحت‌تأثیر قرار داده و اشتیاق آن‌ها را برای شرکت در این بازی‌ها افزایش دهند.

در سطح بین‌المللی نیز پژوهش‌های متعددی انجام شده است؛ استینی و همکاران (۲۰۲۱) در پژوهشی که در مدارس ابتدایی اروپا انجام دادند، نشان دادند که بازی‌های سنتی مهارت‌های عاطفی، اجتماعی و شناختی دانش‌آموزان را ارتقا می‌دهند. دابنیوک و همکاران (۲۰۱۸) در کانادا تأکید کردند که این بازی‌ها غرور فرهنگی، پیوندهای بین‌نسلی و مشارکت اجتماعی را در میان جوانان بومی افزایش می‌دهند. تانگوم و چنتاچن (۲۰۰۹) نیز بیان کردند که بازی‌های بومی در کشورهای مختلف موجب انسجام اجتماعی می‌شوند و بستری برای تعامل بین‌نسلی ایجاد می‌کنند. همچنین آَلگو و آودودو (۲۰۱۱) در مطالعه‌ای در نیجریه نشان دادند که موفقیت در آموزش بازی‌های بومی در مدارس نیازمند منابع آموزشی، مربیان متخصص و حمایت نظام‌مند است.

با وجود شواهد گسترده در ادبیات علمی درباره نقش بازی‌های بومی و محلی در ارتقای مهارت‌های اجتماعی، هویت فرهنگی و نشاط جمعی، همچنان خلأ چشمگیری در بهره‌گیری ساختاریافته از این ظرفیت در نظام آموزشی کشور، به‌ویژه در مدارس متوسطه احساس می‌شود. بیشتر مطالعات بر توصیف کارکردهای عمومی این بازی‌ها متمرکز بوده‌اند و کمتر پژوهشی به طور تجربی به ارزیابی اثرات آموزشی آن‌ها در بستر مدارس پرداخته است. این کمبود، به‌ویژه در استان‌هایی مانند اردبیل با تنوع فرهنگی و پیشینه غنی در حوزه بازی‌های محلی، نمایان‌تر است؛ جایی که هنوز الگویی علمی، بومی‌سازی‌شده و قابل‌اجرا برای پیوند میان این بازی‌ها و برنامه‌های فرهنگی-تربیتی مدارس ارائه نشده است؛ بر این اساس، در پژوهش حاضر با هدف پر کردن این شکاف و ارائه شواهد تجربی، به بررسی اثربخشی آموزش بازی‌های بومی و محلی بر توسعه ابعاد فرهنگی و ورزشی دانش‌آموزان دوره متوسطه دوم در شهرستان اردبیل پرداخته شد. حال با توجه به تفاسیر و اهداف پژوهش این پرسش اصلی مطرح می‌شود که بازی‌های بومی و محلی شهرستان اردبیل چه تأثیری بر توسعه ابعاد فرهنگی و ورزشی دانش‌آموزان مقطع متوسطه دوم شهرستان اردبیل دارند؟

روش پژوهش

این تحقیق به صورت نیمه تجربی و با استفاده از طرح پیش‌آزمون-پس‌آزمون انجام شد. جامعه آماری تحقیق شامل دانش‌آموزان متوسطه دوم مدارس دخترانه و پسرانه ناحیه ۱ شهرستان اردبیل در رشته تربیت بدنی بود. نمونه آماری تحقیق، ۳۰ نفر دانش‌آموز سالم (پسر و دختر) با دامنه سنی ۱۲ تا ۱۸ سال بودند که به طور تصادفی به دو گروه آزمایش و کنترل تقسیم شدند. براساس محاسبات نرم‌افزار G*Power با در نظر گرفتن توان آماری ۰/۸ و اندازه اثر ۰/۹۵ در سطح معناداری ۰/۰۵، برای هر گروه حداقل ۱۲ نفر پیش‌بینی شد. تمامی آزمودنی‌ها رضایت‌نامه را تکمیل و امضا کردند. معیارهای خروج از مطالعه شامل سابقه جراحی اندام‌های تحتانی و فوقانی، پوکی استخوان، شکستگی یا مشکلات حرکتی بود. قبل از شروع آزمون، اهداف و روش‌های مطالعه برای تمامی آزمودنی‌ها توضیح داده شد.

این تحقیق با استفاده از روش نمونه‌گیری در دسترس انجام شد. ابزار گردآوری اطلاعات، پرسشنامه‌ای محقق‌ساخته مبتنی بر مرور عمیق مطالعات پیشین داخلی و خارجی و تحلیل محتوای نظری تحقیق بود که ابعاد مختلف توسعه فرهنگی را در دانش‌آموزان ارزیابی می‌کرد. پرسشنامه حاوی ۲۰ سؤال کلی بود که در طراحی آن از سؤالات باز و بسته استفاده شد. نحوه نمره‌گذاری پرسشنامه به شیوه امتیازبندی پنج‌ارزشی لیکرت (۱: بسیار مخالفم، ۲: مخالفم، ۳: نظری ندارم، ۴: موافقم، ۵: بسیار موافقم) انجام شد.

داده‌های تحقیق در زمستان سال ۱۴۰۲ در سطح شهرستان اردبیل گردآوری شد. روایی صوری و محتوایی پرسشنامه توسط پنج نفر از اساتید مدیریت ورزشی دانشگاه‌های استان اردبیل تأیید شد. برای بررسی اعتبار مقیاس، از روش آلفای کرونباخ استفاده شد که مقدار این ضریب برابر با ۰/۸۴ به دست آمد. داده‌ها پس از تکمیل پرسشنامه‌ها وارد نرم‌افزار SPSS شدند. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش‌های آمار توصیفی و استنباطی استفاده شد. مقادیر فراوانی، درصد و سایر شاخص‌های آماری در بخش توصیفی محاسبه شدند و در بخش استنباطی از آزمون‌های T مستقل استفاده شد. در صورت وجود اختلاف معنادار بین پیش‌آزمون و پس‌آزمون، از آزمون کوواریانس و در غیر این صورت از تحلیل واریانس دو سویه با اندازه‌های تکراری استفاده شد. تحلیل آماری در نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۶ و در سطح معناداری ۰/۰۵ انجام گرفت. همچنین برای بررسی نرمال بودن داده‌ها، آزمون شاپیرو-ویلک به کار رفت. پس از هماهنگی‌های لازم، نمونه‌های آماری با استفاده از روش نمونه‌گیری در دسترس در دو گروه آزمایش و کنترل انتخاب شدند.

در اجرای پیش‌آزمون، پرسشنامه‌های توسعه فرهنگی برای هر دو گروه آزمایش (۱۵ نفر) و کنترل (۱۵ نفر) استفاده شد. سپس بازی‌های منتخب بومی و محلی برای گروه آزمایش طی هشت هفته و هر هفته دو جلسه ۶۰ دقیقه‌ای (در مجموع ۱۶ جلسه و در هر جلسه چهار بازی) در مجموعه ورزشی دانشگاه محقق اردبیلی اجرا شد. هر جلسه شامل ۶۰ دقیقه زمان مفید و اجرای ساختار یافته بازی‌های بومی و محلی (در قالب گروه‌های کوچک و با چرخش میان بازی‌ها) بود. علاوه بر این، قبل از شروع جلسه به مدت ۱۰ دقیقه گرم کردن عمومی و در پایان جلسه ۵ دقیقه برای سرد کردن لحاظ شد؛ بنابراین مدت کل هر جلسه حدود ۷۵ دقیقه بود، اما مداخله مدنظر صرفاً به مدت ۶۰ دقیقه انجام شد که ساختار بازی‌ها در آن زمان طراحی شده بود. همچنین گفتنی است، قبل از شروع جلسات، در یک جلسه توجیهی، قوانین، اهداف و روش اجرای بازی‌ها توسط مربی مجرب تربیت‌بدنی برای گروه آزمایش آموزش داده شد. در جلسات، مربی مذکور به همراه پژوهشگران در تمامی مراحل حضور فعال داشتند و روند اجرا براساس چک‌لیست طراحی‌شده نظارت و مستندسازی شد. در گروه کنترل، طی این مدت

هیچ‌گونه مداخله‌ای انجام نگرفت. سرانجام پس از اتمام ۱۶ جلسه در هشت هفته، مجدد پرسشنامه‌ها بین گروه‌ها توزیع و تکمیل شد.

در ادامه، بازی‌های بومی و محلی معرفی می‌شوند که براساس رده سنی، فصلی بودن، داشتن جوی شاد و مفرح و همچنین دستیابی به معیارهای آمادگی جسمانی، تقویت روحیه شجاعت، مشارکت و همکاری و تعاون انتخاب شدند (جدول ۱).

جدول ۱- معرفی بازی‌های بومی و محلی منتخب

Table 1- Introduction to selected indigenous and local games

نوع بازی Game Type	نحوه آموزش How to Teach	نحوه اجرا How to Play
چیلینگ آغاج Chilling Aghaj	مربی با معرفی ابزار بازی (دو چوب آغاج و چیلینگ)، ابتدا مراحل بازی شامل «توخماقی» و «حلاسی» را به تفصیل آموزش داد. حرکات پرتابی، شیوه صحیح قرارگیری چوب‌ها و موقعیت بدن هنگام ضربه زدن نمایش داده شد. همچنین اشعار سنتی و اصطلاحات محلی بازی برای حفظ اصالت فرهنگی آموزش داده شد.	دانش‌آموزان ابتدا در قالب تیم‌های دو نفره و سپس در گروه‌های بزرگ‌تر بازی را اجرا کردند. در مرحله اول، پرتاب چیلینگ با آغاج تمرین شد؛ در مرحله دوم، دفاع از مَره با آغاج انجام گرفت. مکالمات مانند «یوالداشیمین بئر قیچی» در جریان بازی تکرار شد. بازیکنان طبق قانون، پس از سه بار موفقیت به مرحله بعد راه می‌یافتند.
دستمال قاپدی Dastmal Ghapidi	مربی زمین بازی را مشخص کرد (دو خط انتهایی و دایره مرکزی). نحوه ایستادن نمایندگان هر گروه و هدف از بازی (برداشتن دستمال و فرار) توضیح داده شد. آموزش شامل تمرین موقعیت‌گیری، زمان‌بندی حرکات و تشخیص لحظه مناسب فرار بود.	بازیکنان در دو گروه مساوی تقسیم شدند. هر بار دو نماینده مقابل هم در کنار دایره ایستادند و سعی در ربودن دستمال و بازگشت به خط تیم خود داشتند. در صورت لمس از پشت، برنده مشخص می‌شد. در پایان، تیم برنده بازیکنان تیم بازنده را کول می‌کرد و دور میدان می‌گرداند.
یولداش سَنی کیم آپاردی؟ Yoaldash Sani Kim Aparidi?	مربی نحوه ایستادن دو گروه به صورت پشت سر هم و قانون شناسایی هل‌دهنده را توضیح داد. تمرین شامل بستن دید با دست و تکرار شعر «مرجی مرجی جانیمین دردی ...» بود. آموزش به‌صورت نمایشی و مشارکتی صورت گرفت.	یکی از بازیکنان عقب، فردی از گروه جلو را یواشکی هل می‌داد. پاسخ‌دهنده باید حدس می‌زد چه کسی او را هل داده است. در صورت پاسخ درست، سوار هل‌دهنده می‌شد و تا خط گروه خود سواری می‌رفت. در صورت پاسخ غلط، بالعکس اجرا می‌شد.
مات شیطان (شیطان مَره) Mat Sheitan	مربی با کشیدن گودال مرکزی (خانه شیطان) و چاله‌های جانبی متعلق به بازیکنان، نحوه غلتاندن توپ و تفسیر حالات مختلف را توضیح داد. مفاهیم «شیطان شدن»، «سواری دادن» و استراتژی‌های بازی تمرین شد.	بازیکنان توپ را از فاصله مشخص می‌غلطاندند و در صورت افتادن در چاله دیگران، باید او را کول کرده و مجدد توپ را پرتاب می‌کردند. در صورت افتادن توپ در خانه شیطان، بازیکن باید توپ را برمی‌داشت و با پرتاب به سایر بازیکنان، یکی را هدف می‌گرفت. اجرای کامل با واکنش سریع و تصمیم‌گیری همراه بود.
بش داش Besh Dash	آموزش بازی در هشت مرحله افزایشی انجام شد. ابتدا مهارت برداشتن یک‌به‌یک سنگ‌ها، سپس دوتادوتا، و مراحل پیچیده مانند عبور از پل دست یا پرتاب پشت‌دست آموزش داده شد. همه مراحل همراه با نمایش عملی و تمرین انفرادی بودند.	بازیکن با پنج سنگ مراحل را طی می‌کرد و در مرحله نهایی، با چیدمان سنگ‌ها روی دست بازنده، بازی تنبیهی اجرا می‌شد. در صورت موفق‌نشدن در گرفتن تمام سنگ‌ها در هوا، بازیکن تنبیه می‌شد. دقت و هماهنگی زیادی برای موفقیت لازم بود.
آرادا قالدی Arada Ghalidi	مربی زمین بازی را طراحی کرد و قانون قرارگیری یک گروه در وسط و گروه دیگر در دو طرف را شرح داد. آموزش شامل نحوه پرتاب توپ، فرار، گرفتن در هوا و احیای بازیکنان سوخته بود.	بازی با پرتاب توپ به بازیکنان وسطی آغاز شد. اگر توپ در هوا گرفته می‌شد، یکی از اعضای سوخته برمی‌گشت. در صورت اصابت نکردن توپ طی ده پرتاب به آخرین بازیکن وسطی، تمام اعضای تیمش احیا می‌شدند. بازی نیازمند سرعت، ایثار و دقت زیاد بود.
آتلانماق Atlanmagh	مربی انواع پرش‌ها را شامل عمودی، طولی، لی‌لی، پرش با پا	دانش‌آموزان به‌نوبت در مسابقات مختلف پرشی شرکت کردند.

جدول ۱- معرفی بازی‌های بومی و محلی منتخب

Table 1- Introduction to selected indigenous and local games

نوع بازی Game Type	نحوه آموزش How to Teach	نحوه اجرا How to Play
قتیش گوتدی Ghayish Gotdi	زدن و پرش با دورخیز معرفی کرد و نمایش داد. آموزش شامل گرم کردن ویژه و تصحیح تکنیک پرش براساس بازخورد بود.	رکوردگیری انجام شد و معیار موفقیت ارتفاع یا مسافت پرش یا تعداد برخورد پاها در هوا بود. بازی باعث افزایش توان عضلانی و تعادل حرکتی شد.
	مربی نحوه ایستادن روی کمربندها و وظایف گروه مهاجم و مدافع را شرح داد. تمرین شامل تمرین غافل‌گیری، کشیدن بازیکنان، و ضربه زدن با پا در چارچوب قوانین بود.	گروه مهاجم تلاش می‌کرد تا با بیرون کشیدن بازیکن و برداشتن کمربندها، ضربه بزند. اگر مدافعان موفق به تحمل ضربات یا بازپس‌گیری کمربندها می‌شدند، جای تیم‌ها عوض می‌شد. بازی همراه با فریادهای تشویقی و هیجانی اجرا شد.

نتایج

جدول ۲- توزیع فراوانی سن آزمودنی‌ها در دو گروه کنترل و آزمایش

Table 2- Frequency distribution of subjects' age in the two control and experimental groups

دوره Period	مقدار صحیح Correct value	گروه Group	فراوانی Frequency	درصد Percentage
متوسطه اول Middle school	۱۲ تا ۱۳ سال 12 to 13 years	آزمایشی Experimental	3	10
		کنترل Control	3	10
	۱۴ تا ۱۵ سال 14 to 15 years	آزمایشی Experimental	4	13.3
		کنترل Control	4	13.3
	۱۶ تا ۱۷ سال 16 to 17 years	آزمایشی Experimental	4	13.3
		کنترل Control	4	13.3
متوسطه دوم High school	۱۸ سال 18 years	آزمایشی Experimental	4	13.3
		کنترل Control	4	13.3
	مجموع Total	-	30	100

با توجه به جدول (۲)، کمترین تعداد شرکت‌کنندگان در بازه‌های سنی ۱۲ تا ۱۳ سال (در هر بازه برای هر دو گروه آزمایشی و کنترل) و بیشترین تعداد در بازه‌های سنی ۱۴ تا ۱۸ سال (در هر بازه برای هر دو گروه) بودند.

جدول ۳- توزیع فراوانی جنسیت آزمودنی‌ها در دو گروه کنترل و آزمایش

Table 3- Frequency distribution of gender of subjects in the two control and experimental groups

درصد Percentage	فراوانی Frequency	گروه Group	مقدار صحیح Correct value
16.7	5	آزمایشی Experimental	دختر Girl
16.7	5	کنترل Control	
33.3	10	آزمایشی Experimental	پسر Boy
33.3	10	کنترل Control	
100	30	-	مجموع Total

با توجه به جدول (۳)، ۵ دختر (۱۶/۷ درصد از کل شرکت‌کنندگان) و ۱۰ پسر (۳۳/۳ درصد از کل شرکت‌کنندگان) در هر گروه قرار داشتند.

جدول ۴- توزیع فراوانی وضعیت آشنایی با ورزش‌های بومی و محلی مدارس شهرستان اردبیل

Table 4- Frequency distribution of familiarity with indigenous and local sports in Ardabil city schools

درصد Percentage	فراوانی Frequency	گروه Group	مقدار صحیح Correct amount
23.4	7	آزمایشی Experimental	خیلی کم Very Low
23.4	7	کنترل Control	
13.3	4	آزمایشی Experimental	کم Low
13.3	4	کنترل Control	
6.7	2	آزمایشی Experimental	متوسط Medium
6.7	2	کنترل Control	
3.3	1	آزمایشی Experimental	زیاد Much
3.3	1	کنترل Control	
3.3	1	آزمایشی Experimental	خیلی زیاد Very much
3.3	1	کنترل Control	
100	30	-	مجموع Total

با توجه به جدول (۴)، بیشترین فراوانی در دسته «خیلی کم» با ۲۳/۴ درصد و کمترین فراوانی در دسته «زیاد و خیلی زیاد» با ۳/۳ درصد بود.

جدول ۵- میانگین و انحراف استاندارد نتایج پرسشنامه در قبل و بعد از تمرین بین دو گروه

Table 5- Mean and standard deviation of questionnaire results before and after training between the two groups

اثر تعاملی زمان*گروه (اندازه اثر) Time*Group interaction effect (effect size)	اثر عامل گروه (اندازه اثر) Group factor effect (effect size)	اثر عامل زمان (اندازه اثر) Time factor effect (effect size)	گروه تمرین		گروه کنترل		مؤلفه‌ها Components
			پس- آزمون Post- test	پیش- آزمون Pre- test	پس- آزمون Post- test	پیش- آزمون Pre- test	
0.049	0.107	0.018*	3.20 ± 0.41	2.89 ± 0.29	2.82 ± 0.38	2.80 ± 0.40	توسعه فرهنگی ورزشی Sports cultural development
(0.177)	(0.090)	(0.183)					

نتایج به دست آمده از پرسشنامه در جدول (۵) نشان داده شد. نتایج حاکی از آن است که اثر عامل زمان بر مؤلفه توسعه فرهنگی (d=۰/۱۸۳، P=۰/۰۱۸) از نظر آماری دارای اختلاف معناداری بود که نشان می‌دهد آموزش بازی‌های بومی و محلی به عنوان یک مداخله زمانی (عامل زمان) بر توسعه ابعاد فرهنگی ورزشی تأثیر مثبت داشت. اثر عامل گروه و اثر تعاملی زمان*گروه بر مؤلفه توسعه فرهنگی از نظر آماری دارای اختلاف معناداری نبود و تأثیری بر نتایج نداشت. (جدول ۵).

بحث و نتیجه‌گیری

ورزش در قرن بیست و یکم یکی از ارکان اصلی زندگی انسان‌ها شده است. از دیدگاه جهانی، ورزش ابزاری مؤثر برای حضور در عرصه‌های بین‌المللی شناخته می‌شود و از منظر داخلی، نقش اساسی در ارتقای سلامت عمومی و بهبود کیفیت زندگی ایفا می‌کند. در این میان، ورزش‌های بومی و محلی به عنوان یکی از اجزای اصلی فرهنگ و تاریخ جوامع مختلف، نه تنها در حفظ و تقویت هویت فرهنگی اهمیت دارند، بلکه تأثیرات شگرفی بر فرایند رشد و توسعه اجتماعی نیز دارند. استان اردبیل با تنوع فرهنگی و تاریخی غنی، زمینه‌ای مناسب برای ترویج و گسترش این نوع ورزش‌ها فراهم کرده است؛ با وجود این، فقدان یک مدل ساختاری و سازمانی جامع و کارآمد برای توسعه و تقویت بازی‌های بومی و محلی، موجب ایجاد خلأ در تدوین و اجرای سیاست‌ها و برنامه‌های فرهنگی و ورزشی مرتبط با آن‌ها شده است.

از سوی دیگر، با توجه به تغییرات سریع فرهنگی و اجتماعی، بازی‌های بومی و محلی می‌توانند نقشی کلیدی در ارتقای فرهنگی و اجتماعی دانش‌آموزان ایفا کنند. این بازی‌ها علاوه بر تقویت مهارت‌های جسمانی، به پرورش روحیه همکاری، افزایش حس مشارکت و تقویت هویت ملی در نسل جوان نیز کمک می‌کنند. با توجه به نتایج این پژوهش، می‌توان از طریق فعالیت‌های جسمانی بستری مناسب برای بهبود آموزش‌های فرهنگی و اجتماعی ایجاد کرد و به‌ویژه در تقویت هویت فرهنگی و اجتماعی دانش‌آموزان شهرستان اردبیل تأثیرگذار بود.

یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که تغییرات در مؤلفه‌های فرهنگی در بین گروه‌های مختلف دانش‌آموزی، بیشتر تحت‌تأثیر زمان و اجرای بازی‌های بومی و محلی قرار گرفته است تا تفاوت‌های فردی یا تعاملات میان گروه‌ها؛ به عبارت دیگر، تمامی دانش‌آموزان، بدون توجه به گروه‌بندی‌های اولیه، در طول زمان تغییرات مشابهی در ابعاد فرهنگی تجربه کردند و این تغییرات معنادار بود؛ بنابراین بازی‌های بومی و محلی می‌توانند نقش اساسی در توسعه فرهنگی دانش‌آموزان ایفا کنند و این امر بر اهمیت حفظ، طراحی و ترویج این بازی‌ها در محیط‌های آموزشی تأکید دارد.

در این راستا، بازی‌های بومی و محلی به‌عنوان ابزاری مؤثر، نه‌تنها برای سرگرمی، بلکه به‌منزله ابزاری کارآمد برای انتقال ارزش‌ها، سنت‌ها و مهارت‌های فرهنگی به نسل‌های آینده نیز مدنظر قرار گرفته‌اند. این بازی‌ها قادرند به تقویت هویت فرهنگی دانش‌آموزان و ایجاد حس تعلق به جامعه محلی کمک کنند؛ بنابراین طراحی مدل‌هایی که بتوانند این بازی‌ها را به شکلی مؤثر در فرایندهای آموزشی بگنجانند و ترویج کنند، می‌تواند در توسعه فرهنگی دانش‌آموزان شهرستان اردبیل نقشی حیاتی ایفا کند.

براساس نتایج تحقیق، تأثیر بازی‌های بومی و محلی شهرستان اردبیل بر توسعه فرهنگی دانش‌آموزان استان به طور درخور توجهی نمایان بود. این بازی‌ها که بخشی از هویت فرهنگی و میراث فرهنگی استان به شمار می‌آیند، به‌عنوان ابزارهای مؤثر در حفظ و انتقال ارزش‌ها، سنت‌ها و مهارت‌های فرهنگی عمل می‌کنند. تأثیر این بازی‌ها تنها به سرگرمی محدود نمی‌شود، بلکه در تقویت روابط اجتماعی میان دانش‌آموزان و تقویت احساس تعلق به جامعه نیز نقش بسزایی ایفا می‌کنند. از آنجاکه این بازی‌ها به طور طبیعی در جوامع بومی ریشه دارند، می‌توانند ارتباطات میان دانش‌آموزان را تقویت کنند و فرصت‌هایی برای یادگیری مهارت‌های اجتماعی و فرهنگی در آن‌ها فراهم آورند. به طور کلی، این تحقیق نشان می‌دهد که طراحی و ترویج بازی‌های بومی و محلی در مدارس شهرستان اردبیل به طور مؤثر در راستای توسعه فرهنگی و اجتماعی دانش‌آموزان عمل می‌کند.

این یافته‌ها با پژوهش‌های پیشین همسوست؛ به عنوان مثال، تقی‌زاده و رحیمی (۲۰۱۸) در تحقیقی مشابه، بازی‌های بومی را به‌عنوان اجزای مهمی از میراث فرهنگی معرفی کرده‌اند. در تحقیق آنان نیز به این نکته اشاره شده است که بازی‌ها نه‌تنها ابزارهای تفریحی، بلکه ابزارهای مؤثر بر تقویت هویت فرهنگی نیز هستند و می‌توانند در انتقال آن نقش مؤثری ایفا کنند. نتایج تحقیق آن‌ها نیز با یافته‌های تحقیق حاضر هماهنگ است.

در تحقیق نقی‌زاده باقی و همکاران (۲۰۲۳)، شناسایی عوامل مؤثر بر توسعه این بازی‌ها در استان اصفهان نشان داد که عوامل فرهنگی، اجتماعی و سازمانی نقشی اساسی در پیشبرد این فرایند دارند. این نتایج با تحقیق حاضر همسوست که بر اثربخشی آموزش بازی‌های بومی و محلی در توسعه ابعاد فرهنگی و ورزشی مدارس تأکید دارد. همچنین پژوهش کاکاویسی و همکاران (۲۰۲۱) نشان داد که مدل‌های ساختاری برای توسعه بازی‌های بومی و سنتی که شامل همکاری نهادها و تأمین منابع مالی است، در تسهیل این فرایند بسیار مؤثرند. این یافته‌ها بر اهمیت همکاری میان نهادهای آموزشی، فرهنگی و ورزشی برای توسعه آموزش بازی‌های بومی و محلی در مدارس تأکید دارند. به طور کلی، ترویج این بازی‌ها نه‌تنها به رشد و توسعه فرهنگی و هویت اجتماعی دانش‌آموزان کمک می‌کند، بلکه زمینه‌ساز ارتقای سلامت جسمانی و روانی کودکان نیز می‌شود.

در همین راستا، گروول و همکاران (۲۰۱۵) به نقش بازی‌های سنتی در تقویت هویت فردی اشاره کرده‌اند و بر این نکته تأکید دارند که این بازی‌ها به‌عنوان نمادهایی از ویژگی‌های فرهنگی عمل می‌کنند؛ به‌ویژه در جوامع بومی، این بازی‌ها نه‌تنها در تقویت هویت فرهنگی، بلکه در ایجاد ارتباطات و تقویت انسجام درون‌گروهی نیز نقش بسزایی دارند. نتایج تحقیق حاضر نیز

این حقیقت را تأیید می‌کند که بازی‌های بومی و محلی می‌توانند ابزارهایی مؤثر در تقویت انسجام و هویت جمعی میان دانش‌آموزان باشند.

مطالعه جباری و قربانی (۲۰۱۶) نیز بر نقش آموزش و پرورش در حفظ و ترویج فرهنگ بومی، به‌ویژه در مدارس تأکید کرد. آن‌ها بیان کردند که آموزش و پرورش می‌تواند با استفاده از ابزارهای مختلف آموزشی مانند گنجاندن فرهنگ بومی در کتب درسی و اجرای فعالیت‌های فرهنگی، نقش مهمی در تقویت و حفظ فرهنگ محلی ایفا کند. این پژوهش نیز به طور غیرمستقیم به اهمیت توجه به فرهنگ بومی در سیستم آموزشی و تأثیر آن بر تقویت هویت ملی اشاره دارد. نتایج این تحقیق نیز با تحقیق حاضر همسوست.

هم‌راستایی نتایج نشان می‌دهد که بازی‌های بومی نه تنها در سطح فردی، بلکه در تقویت هویت فرهنگی نیز تأثیرات عمیقی دارند. این تأثیرات به طور مستقیم در تقویت هویت فرهنگی و حفظ سنت‌ها و ارزش‌ها در میان دانش‌آموزان نقش دارند؛ بنابراین پیشنهاد می‌شود نهادهای فرهنگی و آموزشی گام‌های مؤثری در جهت ترویج و حفظ این بازی‌ها بردارند. درنهایت، این تحقیق تأکید دارد که با توجه به اهمیت و جایگاه بازی‌های بومی در توسعه فرهنگی، برنامه‌ریزی و اقدامات منسجم برای حفظ، ترویج و توسعه آن‌ها می‌تواند نقشی کلیدی در پیشبرد اهداف فرهنگی دانش‌آموزان شهرستان اردبیل ایفا کند. از آنجاکه این بازی‌ها فرصتی برای تعامل و مشارکت در فعالیت‌های گروهی فراهم می‌آورند، می‌توانند به طور مستقیم بر تقویت هویت جمعی و انسجام درون‌گروهی تأثیرگذار باشند. فرایندهای تعاملی که در این بازی‌ها شکل می‌گیرند، به افراد این امکان را می‌دهند که با یکدیگر ارتباط برقرار کنند، مهارت‌های اجتماعی خود را ارتقا دهند و از این طریق احساس همبستگی و تعلق به جامعه محلی خود را تقویت کنند؛ به‌ویژه با توجه به ویژگی‌های فرهنگی خاص هر منطقه، این بازی‌ها می‌توانند ابزارهایی کارآمد برای حفظ و انتقال ارزش‌ها، سنت‌ها و مهارت‌های فرهنگی به نسل‌های آینده باشند.

دانیوک و همکاران (۲۰۱۸) در پژوهش خود در کشور کانادا به تأثیر بازی‌های سنتی بر تجربه‌های ورزشی جوانان بومی و تقویت غرور فرهنگی آن‌ها پرداختند. نتایج پژوهش آن‌ها نشان داد که بازی‌های سنتی می‌توانند منجر به افزایش تعاملات و بهبود ارتباطات میان جوانان و بزرگسالان و همچنین ارتقای ویژگی‌های فردی شوند. این یافته‌ها با نتایج تحقیق حاضر هم‌راستا است؛ چراکه هر دو تحقیق نشان‌دهنده تأثیر مثبت بازی‌های بومی در تقویت ویژگی‌های فردی در میان دانش‌آموزان هستند.

شجاعی مولان (۲۰۲۰) در مطالعه‌ای نشان داد که مشارکت در بازی‌های بومی و محلی تأثیر مثبت بر شادی، نشاط و سازگاری اجتماعی دانشجویان علوم ورزشی دارد. این یافته‌ها اهمیت بازی‌های بومی را در کاهش تنش‌های روانی و تقویت روحیه جمعی برجسته کرده و آن‌ها را به‌عنوان ابزار مؤثری برای ارتقای سلامت اجتماعی معرفی می‌کند. از سوی دیگر، تانگوم و چنتاچن (۲۰۰۹) با بررسی گسترده‌ای در کشورهای مختلف به این نتیجه رسیدند که بازی‌های بومی به‌عنوان نمادی از فرهنگ هر جامعه شناخته می‌شوند و نقشی اساسی در تقویت هویت جمعی ایفا می‌کنند. درنهایت، آلگو و آدودو (۲۰۱۱) در تحقیقی در نیجریه نشان دادند که توسعه بازی‌های بومی در مدارس نیازمند برنامه‌ریزی مناسب، حضور معلمان متخصص و فراهم آوردن امکانات کافی است. این پژوهش بر ضرورت سرمایه‌گذاری در این حوزه برای استفاده از ظرفیت بازی‌های بومی در تقویت هویت فرهنگی و مهارت‌های دانش‌آموزان تأکید دارد.

درمجموع، این پژوهش‌ها نشان می‌دهند که بازی‌های بومی و محلی علاوه بر نقش فرهنگی و تاریخی، به‌عنوان ابزارهایی مؤثر در ارتقای تعاملات اجتماعی و تقویت همبستگی میان دانش‌آموزان و جوامع محلی می‌توانند به‌ویژه در حوزه‌های آموزشی و

فرهنگی نقش درخور توجهی ایفا کنند. در این راستا، توجه به حفظ و ترویج این بازی‌ها می‌تواند به تقویت پایه‌های فرهنگی و اجتماعی شهرستان اردبیل و سایر مناطق مشابه کمک کند.

با توجه به اهمیت و نقش حیاتی بازی‌های بومی و محلی در جوامع مختلف، این بازی‌ها را می‌توان یکی از موضوعات کلیدی فرهنگی و اجتماعی در نظر گرفت که نقشی محوری در تسهیل شناخت، مشارکت و هم‌افزایی میان دانش‌آموزان و افراد مختلف دارند. از دیدگاه نظریه‌های ارتباطی و جامعه‌شناختی، به‌ویژه در چارچوب دیدگاه کارکردگرایی، این بازی‌ها می‌توانند در زمینه‌های مختلف مانند ارتقای مسئولیت‌پذیری، بروز استعدادهای فردی، تقویت و گسترش ارتباطات، تقویت همبستگی و مشارکت، ارتقای سلامت روانی و جسمی، پرورش اخلاق انسانی و اجتماعی، تقویت سرمایه‌های انسانی و فرهنگی و حتی گسترش روابط بین‌المللی و ارتباطات میان‌فرهنگی تأثیرگذار باشند.

درنهایت، با توجه به ظرفیت‌های بی‌نظیر این بازی‌ها در تقویت همبستگی اجتماعی، ارتقای تفاهم فرهنگی، توسعه صلح، ایجاد نشاط و هیجانات عمومی، پر بار کردن اوقات فراغت، و تقویت تعلق به جامعه، ضروری است توجه ویژه‌ای به ترویج و توسعه این بازی‌ها در سطوح مختلف فرهنگی و آموزشی شود. این اقدامات می‌توانند نه تنها در حفظ و نگهداری میراث فرهنگی شهرستان اردبیل، بلکه در توسعه فرهنگی و اجتماعی دانش‌آموزان و جوامع محلی نیز تأثیرات چشمگیر و پایدار به همراه داشته باشند.

در ادامه پیشنهادهای پژوهش حاضر ذکر می‌شود:

- ۱- پیشنهاد می‌شود، برنامه‌های آموزشی و درسی مدارس با محتوای بیشتری درباره فرهنگ بومی و محلی غنی شود. این امر می‌تواند از طریق ادغام داستان‌ها، آداب و رسوم و ورزش‌های بومی در کتب درسی و فعالیت‌های کلاسی تحقق یابد؛
- ۲- پیشنهاد می‌شود، دوره‌های آموزشی برای معلمان برگزار شود تا با روش‌های استفاده از بازی‌های بومی در کلاس‌های درس و فعالیت‌های خارج از مدرسه آشنا شوند. این کار می‌تواند به ارتقای کیفیت آموزش و ترویج این بازی‌ها کمک کند؛
- ۳- پیشنهاد می‌شود، جشنواره‌های سالانه یا فصلی در مدارس استان برگزار شود که در آن دانش‌آموزان بتوانند به طور عملی بازی‌های بومی و محلی را تجربه کنند. این اقدام می‌تواند باعث تقویت ارتباط میان دانش‌آموزان و فرهنگ منطقه‌ای شود و به حفظ و انتقال این بازی‌ها به نسل‌های آینده کمک کند؛
- ۴- پیشنهاد می‌شود، فضاهای باز مدارس و محله‌ها به امکانات و تجهیزات لازم برای اجرای بازی‌های بومی تجهیز شود. این امر می‌تواند علاقه‌مندی دانش‌آموزان به این بازی‌ها را افزایش دهد و شرایط مناسبی برای مشارکت آن‌ها فراهم کند؛
- ۵- پیشنهاد می‌شود، آموزش و پرورش و اداره ورزش و جوانان استان اردبیل همکاری‌هایی برای ترویج بازی‌های بومی در سطح جامعه آغاز کنند. این همکاری‌ها می‌تواند شامل برگزاری کارگاه‌ها، نشست‌های فرهنگی، و برنامه‌های آموزشی در سطح استان باشد.

پیام مقاله

یافته‌های این مقاله بر ارزش ادغام بازی‌های بومی و محلی در برنامه‌های درسی مدارس برای حفظ میراث فرهنگی، تقویت انسجام اجتماعی و ارتقای رشد همه‌جانبه دانش‌آموزان تأکید می‌کند. سیاست‌گذاران آموزشی باید احیای بازی‌های بومی و محلی را به‌عنوان ابزاری برای پایداری فرهنگی و مشارکت جوانان در اولویت قرار دهند.

مشارکت نویسندگان

ایده‌پردازی: حامد خیرالهی میدانی، شیرین عالی، فریبرز ایمانی
 جمع‌آوری داده‌ها: حامد خیرالهی میدانی، آیلار سفیدگر
 تحلیل داده‌ها: حامد خیرالهی میدانی و فریبرز ایمانی
 نوشتن مقاله: آیلار سفیدگر، شیرین عالی و نگار اشرفی
 بازبینی و ویرایش: تمامی نویسندگان
 مرور ادبیات: شیرین عالی
 مدیر پروژه: حامد خیرالهی میدانی، شیرین عالی
 هرگونه مشارکت دیگر: فریبرز ایمانی (اعتبارسنجی آماری) و نگار اشرفی (طراحی مداخله)

تعارض منافع

بنابر اظهار نویسندگان، این مقاله تعارض منافع ندارد.

تشکر و قدردانی

نویسندگان مقاله به دلیل حمایت و پشتیبانی اداره کل ورزش و جوانان استان اردبیل، اداره کل آموزش و پرورش استان اردبیل و دانشگاه محقق اردبیلی، مراتب سپاس و قدردانی خود را ابراز می‌کنند. همچنین از تمامی عزیزان مشارکت‌کننده که در به ثمر رسیدن این تحقیق نقش داشتند، قدردانی می‌شود.

منابع

1. Abdavi, F., Hafezi, V., & Pashaei, S. (2018). Explaining the impact of media on the development of elite and public sports in fostering positive attitudes toward sports. Paper presented at the Fourth Conference on Sports Sciences and Physical Education of Iran, Tehran, Association for the Promotion of Basic Sciences and Technologies. [In Persian].
2. Aluko, K., & Adodo, S. M. (2011). A conceptual analysis of school sports development in Nigeria. *International Multidisciplinary Journal, Ethiopia*, 5(5), 394-403. <https://doi.org/10.4314/AFRREV.V5I5.31>
3. Astini, B. N., Nurhasanah, N., Rachmayani, I., & Ummahaati, R. (2021). The development of traditional games of cat and rat to improve social and emotional abilities of children aged 5 to 6 years old. 2nd Annual on Education and Social Science, Atlantis Press, 584-587. <http://dx.doi.org/10.2991/assehr.k.210525.154>
4. Dubnewick, M., Hopper, T., Spence, J., & McHugh, T. (2018). There's a cultural pride through our games: Enhancing the sport experiences of indigenous youth in Canada through participation in traditional games. *Journal of Sport and Social Issues*, 42(4), 207-226. <https://doi.org/10.1177/0193723518758456>
5. Flory, S. B., & McCaughy, N. (2011). Culturally relevant physical education in urban schools: Reflecting cultural knowledge. *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 82(1), 49-60. <https://doi.org/10.1080/02701367.2011.10599721>
6. Ghanbari, M. (2014). Native and local games. *Growth of Physical Education Training*, 53, 44. [In Persian].
7. Groll, M., Bronikowska, M., & Savola, J. (2015). Cultural aspects of traditional sports and games. *International Sports Law Journal*, 2015(3). <https://doi.org/10.5771/2747-6073-2015-3>

8. Hedayatnia, Z., Veisia, E. and Karimi, M. (2024). A study of relationship between native and local games on cultural and social identity of the citizens of Khuzestan province. *Ferdowsi University of Mashhad Journal of Social Sciences*, 21(2), 109-147. <https://doi.org/10.22067/social.2024.83927.1403> [In Persian].
9. Heydari Shahreza, A., & Hosseini, Z. (2013). Traditional, local, and native games. *Cheharbagh*. Retrieved from <https://B2n.ir/sy4319> [In Persian].
10. Jabari, K., & Ghorbani, M. (2016). The role of education in preserving native and local culture. Paper presented at the First National Conference on New Findings in Humanities and Social Security. [In Persian].
11. Kakavisi, P., Bahrami, Sh., & Eidi, H. (2024). Developing an interpretive structural model for the development of traditional sports and native and local games. *Sport Management Studies*, 15(80), 17–34. <https://doi.org/10.22089/smri.2021.10624.3412> [In Persian].
12. Khaleghi, (2023). Reviving and promoting native and local games in school curricula. *International Conference on Management, Culture, and Arts Studies*, 2(2), 790–796. [In Persian].
13. Kheirollahi Meidani, H., Rasoulzadeh jedi, N., Azizian Kohan, N. and Sefidgar, A. (2024). Investigating the effectiveness of physical activity based on gamification on increasing students Individual well-being and social adaptation. *A New Approach to Children's Education Quarterly*, 6(1), 175-187. <https://doi.org/10.22034/naes.2024.457660.1417> [In Persian].
14. Khodabakhshi, A., Fallah, Z., Montazeri, A. and Bahlakeh, T. (2022). Identifying and explaining effective factors on multicultural management in school sports. *Human Resource Management in Sports*, 10(1), 41-59. <https://doi.org/10.22044/shm.2022.11931.2469> [In Persian].
15. Mohammadi Oranghi, B., Ghadiri, F., Aghdasi, M., & Yaali, R. (2021). The effect of local indigenous games on motor proficiency in elementary school boys in Tehran with high and low emotional intelligence. *Motor Behavior*, 13(43), 85-100. <https://doi.org/10.22089/mbj.2019.6435.1719> [In Persian].
16. Mohammadi, M., Elahipanah, F., & Amani-Shalamzari, S. (2023). The role of the cultural environment in the development of physical literacy and physical activity of Iranian children. *BMC Pediatrics*, 23(1), 477. <https://doi.org/10.1186/s12887-023-04297-3>. [In Persian].
17. Moharram Zadeh, M., Kheirollahi Meidani, H., & Hasanazadeh, N. (2023). Investigating the impact of the environmental and spatial dimension of the health Sidewalks of Ardabil on people's tendency to participate in physical activity. *Research in Sport Management and Marketing*, 5(1), 1-12. <https://doi.org/10.22098/rsmm.2023.12498.1211>
18. Mousavi, R., Omidi Najafabadi, M., Mirdamadi, S. M., & Farajollah Hosseini, S. J. (2021). A model of sustainable sport tourism development with rural sports and local-native games approach. *Tourism Management Studies (Tourism Studies)*, 16(55), 257–291. <https://doi.org/10.22054/TMS.2021.60102.2533> [In Persian].
19. Naqi Zadeh Baghi, K., Alipour, S., & Naqi Zadeh Baghi, K. (2023). Identifying factors influencing the development of native and local games: Case study of Isfahan Province. *Sociological Studies in Sports* 4(2), 135-148. <https://doi.org/10.30486/4s.2023.1997507.1160>. [In Persian].
20. Pouyafer, M., Ansari Mehr, M. A., & Pazhouhan, P. (2015). Native and local games in Iran. *Khamseh Al-Najaba*. Retrieved from <https://B2n.ir/wq4348> [In Persian].
21. Raji, Z. and Zandi, M. (2025). The Study of IRIBs role in enriching leisure time by relying on indigenous and local games. *Geography and Human Relationships*, 7(3), 752-773. <https://doi.org/10.22034/gahr.2024.411048.1924> [In Persian].
22. Roozbehani, M., Faraziani, F., Ghafouri Havashki, M., & Manvar, A. (2024). Analytical hierarchy process of factors influencing green sports tourism with an emphasis on local-native games. *Sustainable Development Management in Sports*, 13(13). <https://doi.org/10.22054/qsrsm.2024.79565.155> [In Persian].
23. Safidgar, A., Khodadadi, M. R., & Abdavi, F. (2024). The impact of native and local games on the quality of leisure time and individual well-being of students (Case study: Female elementary students in Salmas County). *Tourism and Leisure*, 8(16), 175–200. <https://doi.org/10.22133/tlj.2024.427969.1129> [In Persian].

24. Shojaei Moulana, Z. (2020). The impact of sports participation on happiness and social adjustment among sports science students familiar with native and local games (Unpublished master's thesis). Faculty of Physical Education and Sports Sciences, Tabriz University. [In Persian].
25. Taghizadeh, A., & Rahimi, M. (2018). Public sports and native and local games. Paper presented at the Second National Conference on the Promotion and Development of Public Sports in Ardabil Province. [In Persian].
26. Thongutum, K., & Chantachon, S. (2009). The cooperation, conservation, and development of indigenous sports and games for strengthening community's health in Bangkok metropolitan. *European Journal of Social Sciences*, 10(3), 396-402.
27. Torki, M., Esmaili, A., & Salman, Z. (2024). Effect of game-based sports exercises on high-level cognitive processes of late-learners. *Sport Psychology Studies*, 13(49), 63-76. <https://doi.org/10.22089/spsyj.2024.15926.2443> [In Persian].